СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 9-го Вересня 1897. | Число 37.

Календарь.

Вересень.

9	Ч.	Мойсея преп., Августина
10	П.	Усѣк. Іоана Кр. (пôстъ)
11	С.	Александра
12	Н.	13. ПО СОШ. Пол. пояса Б.
13	П.	Начало Индикта, Симео.
14	В.	Мамапта, Іоана пост.
15	С.	Антима, Теоктиста

Змѣстъ.

УВАГА.

Хотячѣ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касiера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
225 Warren st.
JERSEY CITY, N. J.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Приступили слѣдуючѣ новѣ члены до „Р. Н. Союза" въ мѣсяцю августѣ с. р.

	Зъ Yonkers, N. Y.	Число въ гол. книзѣ:
1.	Ракъ Василь	535
2.	Оленичь Стефанъ	536
3.	Радко Стефанъ	536
4.	Кухта Дмитро	537
5.	Пеньовичь Левъ	537
6.	Сосенко Семанъ	538
7.	Фецько Семанъ	538
	Зъ Olyphant, Pa.	
8.	Евусякъ Семанъ	556
9.	Гаврилякъ Павло	557
10.	Кисѣльовскiй Дан.	558
11.	Качмарчикъ Мих.	558
12.	Томашкевичь Ал.	559
13.	Спѣвакъ Петро	559
14.	Курыла Михаилъ	561
15.	Копча Акимъ	562
	Зъ Ansonia, Conn.	
16.	Докля Иванъ	702
17.	Хваликъ Семанъ	703
18.	Старанка Андрѣй	703
	Зъ Jersey City, N. J.	
19.	Терещукъ Ан.	727
20.	Пейко Титъ	727
21.	Сановичь Андрѣй	728
	Зъ Mayfield, Pa.	
22.	Габовскiй Василь	464
23.	Кытикъ Иванъ	464
24.	Телепъ М. (мол.)	475
	Зъ Mt. Carmel, Pa.	
25.	Боднаръ Юрiй	627
26	Регецъ Юрiй	176
	Зъ Shamokin, Pa.	
27.	Бѣнцаровскiй Тар.	614
28.	Кеба Юрiй	627
	Зъ Buffalo, N. Y.	
29.	Мигаль Иванъ	721
	Зъ Edwardsdalle, Pa.	
30.	Ваньцякъ Осипъ	658
	Зъ Shenandoah, Pa.	
31.	Демянчикъ Ник.	535
	Зъ St. Louis, Mo.	
32.	Ревакъ Стефанъ	702
	Зъ Jessup, Pa.	
33.	Дудикъ Михаилъ	557
	Зъ Simpson, Pa.	
34.	Дзинчакъ Гавр.	586

Jersey City, N. J., August 31., 1897

Ив. Арданъ
секретарь.

Справоздане касове „Союза" за мѣсяць Августъ 1897 р.

Olyphant, Pa. Братство св. Іоан. Крестителя	$59.50
McAdoo, Pa. Братство св. Володимира	57.60
Mt. Carmel, Pa. Братство св. Димитрiя	22.50
Mt. Carmel, Pa. Братство св. АА. Петра и Павла	29.50
Члены зъ Mt. Carmel, Pa.	
Фекула Михаилъ	2.00
Малютичь Констан.	1.00
Регецъ Юрiй	1.00
Shamokin, Pa. Братство св. Кирила и Методiя	53.50
Jersey City, N. J. Члены	35.00
Чл. Смiй Николай	1.50
Pittsburg, Pa. Братство св. О. Николая	31.00
Simpson, Pa. Члены за юлiй и августъ	21.00
Mayfield, Pa. Братство св. Кирила и Методiя	19.25
Ansonia, Conn. Братство св. АА. Петра и Павла	18.50
Buffalo, N. Y. Братство св. Іоан. Крестителя	14.40
Edwardsdale, Pa. Члены	
Барна Петро	1.00
Ваньцакъ Осипъ	4.75
Лазорищакъ Стефанъ	5.50
Ванько Николай	3.00
Shenandoah, Pa. Члены	13.50
Cross Fork, Pa. Члены	12.00
St. Clair, Pa. Братство Пресв. Богородицѣ	11.00
St. Louis, Mo. Братство св. Михаила	10.00
West Troy, N. Y. Братство св. О. Николая	7.50
Yonkers, N. Y. Братство св. Арх. Михаила	7.00
Cohoes, N. Y. За юлiй и августъ	7.00
Waterbury, Conn. Члены	4.50
Rendham, Pa. Членъ	
Мерена Яковъ	3.00
Jamesport L. I., N. Y. Чл.	
Захарiй Пастернякъ	1.00
Разомъ	$459.25

Загальна сума находяча ся теперь готôвкою въ касѣ выносить $2503.32

Зъ того припадае на фондъ

1) желѣзный:	$1333.78
2) депозиты . . .	$288.75
3) фондъ розпорядимый	$880.79
Разомъ:	$2503.32

Подаючи до загальнои вѣдомости отсе справоздане, завзываемо всѣхъ членôвъ „Р. Н. Союза", щобы платили якъ найточнѣйше мѣсячнѣ вкладки и другѣ належитости, а такожь сплачували свои старѣ довги, бо лишь въ такôмъ разѣ каса „Союза" буде могла добре стояти. Кождый порядный членъ „Союза" повиненъ такожь уважати собѣ за святый обовязокъ и другихъ молодыхъ, здоровыхъ и честныхъ Русинôвъ до вступленя въ нашу одиноку правдиво-народну руску органѣзацiю въ Америцѣ, намовляти.

Юрiй Хилякъ -- Ив. Арданъ
касiеръ. секретарь.
Иванъ Глова
предсѣдатель.

МОВА Е. В. ДЕБСА,

одного зъ найбôльшихъ органiзаторôвъ робôтникôвъ,

ВЫГОЛОШЕНА въ Toledo, O. 1896 р.

(Конець).

Впередъ!

Однакъ, говорю, поступаемо напередъ. Опôръ взростае, опозиция набирае силъ. Выробляе ся що-разъ здоровше почуте слушности середъ насъ; моцнѣе оно що-дня, зачинае проявляти ся въ дѣлахъ. Находимо ся пôдъ богато взглядами въ положеню партии републиканьской р. 1858, коли Линкольнъ выголосивъ свою славну мову въ Чiкаго. Тогды вже було пôвтора милiона людей, котрѣ голосовали за реформою, але рôжнились въ богато точкахъ. Декотрѣ бажали цѣлковитого знесеня невôльництва, иншѣ домагалися знесеня на певныхъ условiяхъ, але всѣ були за змѣною стосункôвъ; лучила ихъ вспôльна охота позбути ся невôльництва. Линкольнъ въ своѣй мовѣ сказавъ: „Будьте терпеливѣ, стôйте непохôтно при своимъ, бо-жь побѣдимо въ недалекôй будучности". И въ два роки опôсля помимо рôжницъ, що ихъ дѣлили, духъ реформы проникавъ цѣлый край и невôльництво зôстало выкоренене зъ нашого грунту. (оплески).

Такъ само дѣе ся зъ духомъ реформы нынѣшныхъ часôвъ. Дуже часто находимо ся въ богато важныхъ пытаняхъ длятого, що богато рѣчей не розумѣемо; але просвѣта ширить ся середъ насъ и бажаемо еѣ ще больше. Всѣ маемо ту саму цѣль, але прямуемо до неѣ рôжными дорогами. Не сумнѣваюсь цѣлкомъ, що въ коротцѣ зайдуть важнѣ змѣны въ нашôмъ системѣ суспôльнôмъ и промысловôмъ. Линкольнъ сказавъ: „Можна ошуковати всѣхъ черезъ якiйсь часъ, декотрыхъ черезъ цѣлый часъ, але не можна ошуковати всѣхъ завсѣгды". Коли-бъ той безсмертный освободитель живъ еще, безперечно бувъ бы по нашôй сторонѣ въ великôй борьбѣ, яку провадимо (оплески). Его пророцтво справджуесь.

Памятайте, що Джеферзонъ сказавъ: „Потребуемо державы, въ котрôй бы не було анѣ дуже богатыхъ, анѣ дуже бѣдныхъ". Днесь маемо и одныхъ и другихъ. И Линкольнъ сказавъ, що суть всякѣ ознаки розвиваючои ся могучости грошевои, котра въ будуче звалить и знищить свободу народу. Однакъ то навѣть, що загрожуе суспôльности, есть помôчнымъ зближаючôй ся революцiи въ установъ лѣпшихъ днѣвъ.

Есмь одныимъ зъ тыхъ, котрѣ вѣрять, що то, що называемо системомъ невôльництва, то есть системъ февдальный або системъ невôльництва доживае остатныхъ хвиль свого житя. Мы знова лучимось въ що-разъ згôдливѣйшôй працi. Думаю, що мѣжь людьми есть теперь больше братерства, якъ было до сихъ порь. Они що-разъ большою вырозумѣлостiю задивляють ся на мнѣнiя другихъ; починають охочо вымѣнювати свои мнѣнiя въ правдиву корысть; починають обчислювати свои силы и зазначувати дорогу поступу; словомъ, кермують силами революцiи. И для мене есть рѣчею ясною, що въ недалекôй будучности устелять они собѣ голосованемъ дорогу до свободы.

Ширше понятiе людскости.

Lowell сказавъ: „Той лишь есть вѣрный Богу, хто есть вѣрный чоловѣкови". И агiтаторы домагаемъ ся лишь ширшого понятiя людскости. Мы вѣримо въ братерство всѣхъ людей. Часами здае ся, якобы жажда золота выжерла серце зъ людскости, якобысьмо въ перегонахъ за всемогучимъ доляромъ забули о благороднѣйшихъ и высшихъ сторонахъ житя.

Если хто пытае ся, скôлько чоловѣкъ есть вартъ? Чи значить то, що пытае о его честноту, интелiгенцiю, дѣяльнôсть, доброту и иншѣ краснѣ прикметы, котрѣ надають гôдность чоловѣкови? Зовсѣмъ нѣ. Ту ходить лишь о скôлькость грошей, котрыми обертае. Грôшь будить въ насъ больше заинтересоване, якъ правдива вартôсть чоловѣка. Вага, яку привязуемо до людей, залежить вôдъ богатствъ посѣданыхъ ними, и наколи-бысь менѣ сказавъ, кôлько якiй чоловѣкъ мае грошей, заразъ бымъ назначивъ тобѣ ступень, до котрого взнесъ ся на термометрѣ свѣта.

Але въ свѣтѣ працѣ тѣ стосунки змѣняють ся и суть всякѣ данѣ, щобысьмо зъ надѣею споглядали въ будучнôсть. Свѣтле предсказане Burns-а ще здѣйснить ся; бодай въ свѣтѣ працѣ починають цѣнити людей пôсля ихъ характерôвъ. Вже вѣкъ тому якъ Burns спѣвавъ о гôдности чоловѣка, а въ его пѣсни ясныли вже звѣзды и смуги, якѣ повѣвають на хоругвѣ американьской.

Вѣримо въ фiлозофiю Burns-а. Вѣримо, що чоловѣкъ може бути дѣйсно хосеннымъ лишь собѣ працюючи на корысть своихъ спôвбратôвъ, що есьмо взаимно вôдъ себе зависимѣ, що мыслею и стараемъ повинни мы звертати ся до иншихъ людей, особливо до тыхъ, котрыхъ доля на свѣтѣ тяжка. Возьмѣмъ, що я уродивъ ся зъ большими здôбностями умыслу, зъ прозорымъ, здоровымъ судомъ въ причинахъ до интересу и въ причины той моеи высшости могу корыстати зъ оточеня. Припустѣмъ, що маю братья лишеного всякихъ здôбностей умысловыхъ, котрый не въ силѣ навѣть заробити собѣ на порядне удержанѣ. Вôнъ такъ само не може вôдповѣдати за свои хибы, якъ я за мои прикметы; вôнъ не заслугуе на нагану такъ само якъ я на похвалу. Якiй-же бувъ бы зъ мене чоловѣкъ, коли-бымъ отчинивъ себѣ выгодами и збытками, упиваючи въ богатствахъ, а позволивъ моему братови умерти зъ голоду?

Пôсля нашои думки цѣлый рôдъ людскiй становить одну велику родину. Кождый чоловѣкъ, котрый есть честный, безъ взгляду на его барву и становище, або такiй, котрый стараеся бути честнымъ, есть моимъ братомъ (оплески). Вѣрую въ братерство людей; вѣрую въ почуте любви, выходяче поза границѣ родинны, въ потребу розгляданя ся во свѣтѣ и пôзнаваня нещастныхъ стосункôвъ, котрѣ ихъ намъ панують, якъ такожь въ потребу положеня на себе обовязку працѣ надъ поправою тыхъ стосункôвъ.

Чоловѣкъ не повиненъ позволити собѣ бути подлымъ, самолюбнымъ и погордживымъ, бо за коротке есть жите. Коротко ту лишь перебуваемо — кôлька секундъ.

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

2

ТЫМКО ГАВРИЛЮКЪ.

ОПОВѢДАНЕ ЗЪ ЕМIГРАЦIЙНОГО ЖИТЯ.

— НАПИСАВЪ —

Несторъ Дмитрôвъ.

(Дальше).

— Та то видите Тымку такъ — почавъ поважно священникъ — пословиця народна каже: „всюды добре въ дома найлѣпше". Я не понимаю, що то тымъ нашимъ людямъ теперь поставало ся, що они такъ, пане добродзею, почали покидати свою рôдну землю, кровiю и потомъ батькôвъ нашихъ оросшену. Якiйсь дуръ вчепивъ ся головы, чи щось. Правда, бѣда, на всѣхъ бѣда не тôлько нашому хлѣборобови, але якъ хто хоче працювати и уповае, пане добродзею, на Господа Бога, той милосердный Отець нашь насъ не опустить. А вы знаете Тымку що, хто терпенъ, той спасенъ, каже наша пословиця.

— Але вже того терпцю не стае! — перебивъ Тымко.

— Але якѣ вы Тымку нетерпячѣ. Безъ Бога анѣ до порога. Най Господь васъ опустить, то вы и въ раю не будете мали добра.

— Та таки такъ, прошу єгомосця, — притактувъ Тымко и тяжко зôтхнувъ. — Та чому пишуть газеты за Канаду?

— Есть у мене тыхъ газетъ повно — пишуть, або то хто знае, чи то правда, що пишуть? Або то хто тамъ бувъ, або то хто видѣвъ? Та нѣбы мавъ бути тамъ професоръ зô Львова, або то чоловѣкъ, пане добродзею, може кому нынѣ вѣрити?

Замовкъ священникъ. Тымко почавъ чѣхрати ся въ потилицю, ставъ, поцѣлувавъ въ руку и забравъ ся до вôдходу.

— Не йдѣть Тымку, не йдѣть — выбiйте собѣ то зъ головы, якось Панъ Богъ допоможе — додавъ при вôдходѣ священникъ.

— Слава Исусу Христу!

— Слава на вѣки! — и потягнувъ Тымко домôвъ звѣсивши сумно голову. Люде по дорозѣ встрѣчали Тымка и покивували головою. Певно якесь нещасте трафило ся Тымкови, вôдгадовали.

— А що ксьондзъ? — запытала жѣнка.

— Етъ — махнувъ Тымко рукою.— Ты добре казала, що ксьондзъ мае свои клопоты — додавъ по хвили.

Не бере ся сонъ Тымка. Така нудьга налягла ему душу, що мѣсця не заснидить и робота его не чѣпае ся. Другѣ люде почали вже сѣяти, робота въ поли чекае, а вôнъ до нѣчого не бере ся. Та Канада, якъ лиха мара лазить за нимъ. Зачувъ Тымко, що въ мѣстѣ есть Русинъ „гадукатъ" и вôнъ добру раду дае людямъ — вôнъ навѣть есть посломъ до сойму, тай и до Вѣдня хотять его выбрати. Взувъ Тымко чоботы, натягъ новый сердакъ, взявъ хлѣба въ хустину, палицю въ руки и гайда до мѣста. Було чотыри добрыхъ мили. На полудне ставъ въ мѣстѣ, роспытавъ людей, де сидить „гадукатъ", ввôйшовъ до канцелярiи, шапку зôставивъ въ сѣнехъ тай чекае.

— А вы чого хочете чоловѣче? — запытавъ бѣлявый панокъ.

— Та я прошу пана „гадуката" хтѣвъ бы порадити ся...

— Ага, порадити ся? Маете процесъ, чи що? говорѣть!

— Та нѣ, прошу пана ласки, я бы хтѣвъ зарадити са за ту Канаду.

— Ага, за Канаду. О! чоловѣче, въ насъ за Канаду нема порады. Въ насъ процесса за грунтъ, за образъ гонору — въ насъ видите канцелярiя адвокатска, мы радимо въ справахъ полiтичныхъ, навѣть за дурно, бо того вымагае добро справы народнои, але за Канаду то мы нѣ. Не длятого, щобъ мы въ тыхъ справахъ не розумѣли ся, противно мы ту квестiю, именно ту квестiю емiграцiйну серiозно и докладно перестудiовали, однакъ то не належить до нашого кругу дѣланя — цвенькавъ, якъ въ горячцѣ адвокатъ, а Тымко стоявъ, вытрѣщивъ очи, отворивъ широко губу тай здавало ся, що анѣ слова зъ тои премудрои бесѣды не розумѣвъ. — Але чекайте, пане господарю, я вамъ подамъ въ тôй справѣ одну раду, хоть я есмь принцiпiяльно противный емiграцiи нашихъ людей до Канады, однакъ зô взгляду на вашу волю, а я шаную волю кождои одиницѣ, я вамъ дамъ картку до одного професора до Львова, а вôнъ вамъ дасть раду, бо вôнъ тыми справами займае ся, однакъ застерѣгаю ся, що я есмь противный всякôй емiграцiи, тымъ бôльше пôдъ ту пору, коли мы въ соймѣ маемо ухвалити законъ, котрый принесе великѣ полекшѣ для селянства и въ великôй степени пôднесе рôльництво въ Галичинѣ. Послѣдными роками, якъ вы самѣ то вôдчуваете, дуже богато зробило ся для дрôбныхъ властителѣвъ землѣ. Вы самѣ признаєте, що заведене расовыхъ бугаѣвъ, огерôвъ и т. д. дуже пôднесло годôвлю худобы въ Галичинѣ.

— Коли-жь моя корова немае що ѣсти, то и бугая еи не захочуе ся — втрутивъ Тымко.

— Ѣсти, ѣсти, и въ тôмъ взглядѣ въ недалекôй будучности щось зробить ся, тôлько вы не давайте ся баламутити нѣ Канадою, нѣ Бразилiею, але выбирайте собѣ своихъ послôвъ, щобъ постояли за народну справу. Маете ту картку и ѣдьте до Львова. Будьте здоровѣ, будьте здоровѣ, бо видите, що не маю часу.

Тымко ставъ на серединѣ канцелярiи зъ карткою въ руцѣ, хтѣвъ щось сказати, але махнувъ рукою и выйшовъ за дверѣ. За шапкою, шапки нема. Пана мецената песъ подеръ шапку мужика на дрôбнѣ кавалки. Ледви выхопивъ Тымко шапку зъ псячои пащеки тай зъ великою бѣдою натягнувъ еще на голову, але волосє выставало зъ дѣръ. Поплѣвъ ся Тымчиско домôвъ, несучи картку въ рукахъ, але що дѣяло ся въ его мужицкôй душѣ, сего нѣякiй психольогъ не въ силѣ вôдгадати.

II.

Тымко у Львовѣ.

Пожичивъ Тымко 10 злр. у Абрамка, а мавъ му вôддати по жнивахъ 13 злр. — всѣвъ на колею и поѣхавъ до Львова зъ карточкою вôдъ „гадуката" до професора. Тымко служивъ колись въ войску у Львовѣ, то не трудно було ему ходити по „великôмъ" мѣстѣ. Знавъ вôнъ добре, куда до „Народного Дому", тожь пошовъ тамтуды просто, щобъ запытати ся панôвъ вôдъ „Общества", куда дорога до того пана професора, тай якось выпадало вступити до „Обще-

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA" Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна	2.00
До старого краю........	3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

To „SVOBODA"
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зô стороны першои)

на зиґарѣ часу, а улѣтаемъ зô сцены житя. Свѣтъ не есть ще справедливый и далеко ему до вырозумѣлости, зачинае однакъ бути троха лѣпшимъ и вѣрую, що надôйде день працѣ, въ котрôмъ робôтникъ стане якъ рôвный всѣмъ въ краю и буде надгороджений за працю свого мозку и долонѣ, бо справедливôсть поступае напередъ.

Дякую вамъ зъ цѣлого серця за терпеливôсть и жичливôсть зъ якою выслухалисьте мене.

Закладайте читальнѣ!

Вже то всѣмъ вôддавна звѣстно тай стверджене не однымъ сумнымъ досвѣдомъ, що чоловѣкъ безъ науки то такъ якъ безъ очей. Вôнъ не знае, що дѣе ся въ свѣтѣ, якъ собѣ въ бѣдѣ радять иншѣ вченѣйшѣ народы, вôнъ и для себе нѣчо не придбае, бо якъ не дуже вченый то и роботы гôднѣйшои дôстати не може. — Одинокою розрывкою для такихъ людей пôйти до сальону тай тамъ закропити червака. Звычайно найде ся ще товариство и зачинають ся бесѣды, але якѣ? може обговорюе ся тамъ бѣжучѣ справы робôтникôвъ, або придумуе ся способы красшои для себе долѣ? Де тамъ! Одинокою справою, надъ котрою широко розводять ся нашѣ люде по сальонахъ: се нашѣ церкви и священники. Розумѣе ся, що дальше повстае горяча дебата за вѣру, котра лѣпша, а звычайно конець тои премудрои бесѣды такій, що братъ зъ братомъ повадить ся а де-коли и поспущають зъ своихъ розбуреныхъ тѣлъ крови. И хто на кôнци зъ того зыскавъ? Може тѣ люде? Такъ, тѣ люде о стôлько зыскали, що въ ихъ кишенявъ стало легше, бо скваєръ за полагоду справы забравъ вôдъ спорячихъ ся по кôлька або и кôльканайцять долярôвъ. И такимъ засудомъ спорячѣ ся вдоволенѣ. Звычайно потѣшають себе такъ: Хоть я заплативъ, але и ему выдеръ пару центôвъ!

Ото провчивъ!

А конець кôнцѣвъ такій, що опôсля розписують ся про насъ по английскихъ газетахъ, що мы народъ дикій, безъ наймечои просвѣты, та що одинокою розрывкою Русина є віска.

Мы не хочемо тымъ псувати сальонистамъ бізнесу, мы навѣть не такі велики темперенсы, щобъ взбороняли людямъ забавити ся або и выпити. Мы хочемо лишь нашимъ людямъ вказати, де и якъ бы провести свободный часъ вôдъ роботы.

Читателѣ нашои газеты неразъ мусѣли читати про людей зъ Олифанту, Майфільдъ, Шамокінъ а недавно и про людей зъ Мт. Кармель, що они зôйшли ся разомъ и заложили собѣ читальню. Кождый членъ платить малу мѣсячну вкладку пр. 10 цт. за котрѣ то грошѣ купують собѣ книжки и газеты. Въ вôльныхъ вôдъ роботы днахъ а найчастѣйше въ недѣлю сходять ся всѣ разомъ и або читають або бесѣдують ся про бѣжучі справы дотыкаючі живо робôтничои долѣ, и такъ часъ зôйде мило и зъ пожиткомъ. Тамъ въ читальни оденъ другого пôзнае, учить ся любити оденъ другого, и ажь тодѣ розъяснить ся ему въ головѣ, що чоловѣкъ якъ ходить особнякомъ, самъ, що вôнъ нѣчо не може вдѣяти, а лишь разомъ зъ другими можна чогось доконати, бо що бôльше головъ то не одна. По при те, що въ читальни навчить ся чогось то тамъ можна и забавити ся, чи то устроюе ся якійсь баль, або представлене, чи то свомъ. До читальнѣ належать навѣть и тѣ, що не вмѣють читати. Декотрѣ молодшѣ, що не довело ся имъ выучити тои штуки, то таки тамъ въ читальни учать ся читати и писати, а у кого вже рука затяжка, то и той не звиняе ся тымъ, що ему не треба читальнѣ, бо вôнъ не вмѣе читати. Якъ не вмѣешь читати то чей слухъ маешь, а тамъ вже суть такі, що читають а ты скорыстай зъ того, що маешь слухъ и слухай.

Такъ, такъ! Такі читальнѣ повиннѣ позаводити нашѣ рускѣ люде по всѣхъ плейсахъ! Бо лишь тогды, коли мы бôльше просвѣтимо ся и коли на кождôмъ плейсѣ всѣ рускѣ робôтники будуть звязанѣ въ одну громаду, ажь тогды будемо въ поважаню и въ другихъ народностей, тай скорше зможемо придумати способы якъ бы намъ лѣпше жити тай якъ бы боронити ся вôдъ вызыску компанистôвъ. Такі читальнѣ можна пôзнѣйше звязати въ одно велике просвѣтне товариство, котре бы для всѣхъ читалень выдавало книжки або старало ся о нихъ, взагалѣ щобъ давало нашимъ робôтникамъ напрямъ, якъ имъ въ житю поступати.

Уважайте рускѣ робôтники, що лишь въ просвѣтѣ и въ лучности сила и наша побѣда, по сальонахъ жадной нашои справы не залагодимо. Мѣркуйте-жь и по прочитаню той газеты берѣть ся зараз до закладания читалень. Якъ бы хто не знавъ якъ, то най напише до редакціи „Свободы" то дôстане поучене якъ робити и якѣ книжки и газеты купувати.

НОВИНКИ.

До нашихъ предплатникôвъ.

И чого вы не платите за „Свободу", добрѣ люде, того вже намъ годѣ вгадати. — Планно робота иде — певно скаже неоденъ зъ васъ, шкробаючи ся въ потылицю. Та се не правда — се не причина. Бо хоть бы и якъ планно ишла робота, то все-жь 4 центы на тыждень годенъ чоловѣкъ на газету офѣрувати, если бы хотѣвъ лишь. Та то бѣда, що не хоче. Газету ордеруе и читае, а заплатити не хоче. Цѣкавый я дуже, що бы вы сказали на тое, если бы вашь boss хотѣвъ, щобы вы на него за дурно робили? Певно сказали бы: „не будемо; мы хочемо заплаты за нашу роботу". Видите, а вôдъ редактора рускои газеты хочете, щобы вôнъ не тôлько за дармо для васъ робивъ, якъ се дѣйстно есть, але еще щобы своими центами платвъ за папѣръ, друкъ, складачамъ и взагалѣ поносивъ всякѣ другѣ выдатки. И чижь се правда, чи се справедливо? Нѣ, оно несправедливо и вы самѣ знаете се дуже добре. Оно тымъ бôльше не справедливо, що декотрѣ люде, що на газету 4 цнт. на тыждень не хотять заплатити — платять по кôлька, а навѣть кôльканайцять долярôвъ на мѣсяць рôжнымъ Мошкамъ до сальону — помимо того, що часы планнѣ... — Спѣшѣть отже зъ заплатою пренумераты, $2.00 се-жь не найбôльша сума, а якъ всѣ будуть реґулярно намъ центы за газету платити, то мы станемо выдавати попри газету еще рôжнѣ книжочки поучаючѣ.

РЕДАКЦІЯ.

Право 3 центового податку узнане неконституційнымъ.

Недавно тому ухвалила Пенсильвенійска леґіслятура право, пôсля котрого кождый мужчина не-ситизенъ, числячій бôльше якъ 21 лѣтъ, мавъ платити 3 центы податку въ тѣ дни, коли мавъ роботу. Право се вôйшло въ житє, если не мылимось 1. юлія и звычайно покôрнѣ Русины, а дурнѣ Поляки и Словаки давали собѣ стягати при пейдѣ по 3 центы зъ дня на той податокъ. Але найшовъ ся оденъ мудрѣйшій чоловяга именемъ John, но не Фрасъ, але Fraser, Англикъ, такожь не-ситизенъ, котрый не хотѣвъ дати собѣ тыхъ центôвъ обтягнути и подавъ скаргу до суду на McConway & Farley компанію, щобы ему звернула затриману часть платнѣ т. е. ту суму, котра узбиралась зъ 3 центôвъ денного податку. Судивъ тоту справу судія Acheson въ United States Circuit Court въ Пітсбургу и узнавъ згадане право неконституційнымъ, а тымъ самымъ и неважнымъ. Ось що вôнъ сказавъ: „Той 3 центовый податокъ есть наложеный на мужчинъ родженыхъ за границею, а не натурализованыхъ и то за кождый день, коли тѣ-жь суть занятѣ въ роботѣ. Право се очевидно мае на цѣли утруднити занятіе мужчинамъ родженымъ за границею, ненатурализованымъ, а числячимъ вызше 21 лѣтъ житя. Право се есть вороже для тыхъ людей и выдѣляе ихъ зъ помѣжь другихъ. Оно ставляе имъ перепоны въ вôддаваню ся занятіямъ, до котрыхъ они мають повне право — мѣжь тымъ якъ другѣ находячѣ ся въ подôбныхъ обставинахъ вôдъ перешкодъ тыхъ суть вôльными. Оно вкладае на тыхъ людей тягарѣ такѣ, якихъ не зносять другѣ люде працюючѣ въ той самôй галузи и находячѣ ся въ тыхъ самыхъ обставинахъ. Понеже пôсля 14-того артикулу доповнень до конституціи кожда особа находяча ся въ Спол. Державахъ мае тѣшити ся правною охороною на рôвнѣ зъ другими мешканцями такъ тутъ роджеными якъ и натурализоваными. — Въ виду того на нѣкого не можна вкладати жадныхъ иншихъ тягарôвъ якъ тôлько такѣ, якѣ поносять всѣ другѣ въ такихъ самыхъ обставинахъ. Ходить рѣчь о классификацію податкову; кожда клясификація роблена въ цѣляхъ оподаткованя, если мае бути законною, мусить мати справедливу и розумну пôдставу — того власно бракуе."

Такъ отже право 3 центового податку окружный Пітсбурскій судія Achson узнавъ неконституційнымъ и незаконнымъ. Але компанѣсты будуть тѣ центы стягати ще якійсь часъ, поки люде не станутъ остро протестувати и домагатись правды по судахъ, покликуючись розумѣе ся на то рѣшене. Тôлько нашѣ люде певно того не зроблять, бо будуть боятись. А зроблять, се Нѣмцѣ, Англики та другѣ народы. Нашѣ будуть все лишь готового чекати.

Пташачѣ пера на женьскихъ капелюхахъ.

Кôлько тота мода коштуе жѣнокъ, то найлучше можуть знати тѣ, котрыхъ Панъ-Богъ поблагословивъ жѣнкою. Отъ хоть бы ношене тыхъ капелюхôвъ. — Выйдешь на мѣсто въ свобôдный день вôдъ роботы и поглянешь на прохожихъ жѣнокъ, то по просту перестрашити ся можна. Капелюхи якъ крысанѣ а на нихъ розличного рода пера и цвѣты яскравѣ, повно тамъ всѣлякои всѣлячины. Та хоть бы купило ся разъ оденъ капелюхъ и вôнъ выстарчивъ бы на довшій часъ, тобъ ще пôвъ бѣды, а то що пару мѣсяцѣвъ то инша мода. Разъ капелюхъ пôддертый зъ переду, другій разъ зъ заду безъ цвѣтôвъ лишь украшеный цѣлымъ крыломъ птаха, иншимъ разомъ зъ бокôвъ поподдираный и т. д. Отъ мода! А амер. право и противъ той моды вынайшло якійсь малый параграфъ. Въ штейтѣ Massachusetts вышло розпорядженє забороняюче носити на капелюхахъ пера птахôвъ а рôвно-жь карае ся и тыхъ, котрѣ для тои цѣли убивають птахи. Розумѣе ся, що жѣнки и моднярки страшно обуренѣ на таке розпорядженє. Чимъ же-жь теперь вбирати капелюхи? Дуже добру пораду дае одна часопись, щобъ до капелюхôвъ вмѣсто пташачихъ перъ присилювати малѣ мыши або вывѣрчѣ хвосты.

Якъ довго можуть звѣрята выдержати безъ ѣдженя?

Безъ ѣдженя кôнь може жити 25 днѣвъ, если мае подостаткомъ воду до питя, а 17 днѣвъ, если немае що зъѣсти и пити — згинути мусить заразъ по 5 дняхъ, если дасть ся ему ѣсти а не дасть ся воды. Котъ засудженый на примусовый пôсть жіе 20 днѣвъ, а песъ якъ не воду ажь по 39 дняхъ гине голодовою смертію, безъ воды гине по 20 дняхъ. Крôликъ боре ся зô смертію через 14 днѣвъ, голубъ черезъ 10, а воробець тôлько черезъ 2 дни. Чоловѣкъ не може сушити довше якъ три тыжднѣ. Декотрѣ люде, що пописують ся тымъ якъ довго можуть жити безъ ѣдженя, вытримують по пôвтора мѣсяця. Ропухи суть найвытревальшѣ, бо можуть жити два до трехъ лѣтъ безъ поживы и воды.

Бѣда бути великимъ паномъ.

Не варта бути великимъ паномъ, бо якъ бачимо, треба все побоювати ся о своє житє и жити въ вѣчнôй тревозѣ. Отъ недавно оденъ италійскій анархистъ забивъ ишпаньского президента, а такій самый замахъ хотѣвъ теперь выконати якійсь анархистъ въ Парижи на французкого президента, та замахъ не удавъ ся. Хоть президентъ при житю, та ему не кончє смачно мусѣло ся спати тои ночи.

— До Washington-у, до уряду скарбу надходить що разъ бôльше скаргъ, що дуже богато людей, котрѣ хотять ѣхати до Klondyke копати золото, збирає ся въ St. Michaels въ Алясцѣ, не маючи жадныхъ средствъ до удержаня. При надходячôй зимѣ може тамъ настати страшенна нужда. Компаніи перевозять лишень такихъ, котрѣ суть заосмотренѣ подостаткомъ въ живнôсть и грошѣ. — Рядъ чуе ся ту безсильнымъ, та нѣчо не зарядить, если штейты, зъ котрыхъ выплывають пароходы до Аляски, не зарадять и не допоможуть рядови.

тва" — працѣ Тымко бувъ членомъ и кождого року по жнивахъ одного ринського посылавъ. Зайшовъ Тымко до канцеляріи „Общества", привитавъ ся чемненько зъ паномъ въ чорныхъ окулярахъ, сѣвъ собѣ на крѣслѣ, якъ панъ, тай розглядае ся воколо себе. Матѣнко Божа, що тамъ книжокъ, книжокъ! И въ шафахъ и на шафахъ и по земли валяють ся — а панъ въ чорныхъ окулярахъ стоять — щось пишуть, а перо тôлько скрипъ, скрипъ — певно секретарь.

— А що вы доброго скажете? — запытавъ секретарь.

— Та я прошу пана приѣхавъ за порадою, вôдозвавъ ся покôрно Тымко.

— А вы зъ вôдки?

— Зъ Лахманôвки, прошу пана.

— Такъ? То близько Городенки, правда?

— Такъ есть, прошу пана.

— А якъ вы называете ся?

— Я прошу пана называю ся Тымко Гаврилюкъ.

— А за якою вы порадою такъ далеко приѣхали?

— Я бы мавъ охоту, прошу пана, поѣхати до Канады, та хтѣвъ-бымь порадити ся того професора, що знае за Канаду.

— Гмъ, гмъ... — зробивъ квасну мѣну панъ секретарь. — Та то не шкодить зайти до професора, якъ вже такъ зъ далекои стороны приѣхалисте, але... але такъ помѣжь нами сказавши нема що тамъ такъ дуже ему вѣрити. Видите, господине Тимофтею, той професоръ правда ѣздивъ до Канады и книжочку написавъ, котру навѣть наше „Общество" своимъ коштомъ издало, але видите, той професоръ не есть такій твердый Русинъ, якъ бы повиненъ бути. А врештою я не радивъ бы нашимъ людямъ еміґрувати, бо то уважаете — хто знае, що може стати ся за рôкъ за два, якѣ въ насъ будуть порядки. Вы правда не розумѣете ся на высокôй політицѣ — але мы, що свои зубы зъѣли на книжкахъ и газетахъ, мы що знаемо „Историю Руси" на память, мы можемо смѣло сказати, що по розвязаню всхôдной квестіи, хто знае, чи Галичина не прійде пôдъ нашого руского царя, а тогды зникнуть польскѣ порядки въ Галичинѣ, яко таетъ воскъ отъ лиця огня — и не треба буде еміґровати.

Тымко слухавъ побожно тыхъ высокихъ мудрощѣвъ, не розумѣючи нѣ слова тай тымъ бôльше подивлявъ высокоучену голову пана секретаря.

Секретарь, закуривши папѣроску, погладивъ бороду, вытягъ зъ-за уха перо и почавъ на папери крислити лініи, пôдворкуючи пôдъ носомъ: „ту видите „Народный Дôмъ", ту йде просто улиця Академическая ажь до Університету, а коло того костела, що стоить заразъ при університетѣ йде на право улиця до горы — и тамъ мешкае професоръ. Спытаете першого лѣпшого студента, то вôнъ вамъ покаже де вôнъ мешкае, але я вамъ кажу, що вôнъ не такій твердый Русинъ, якъ бы належало. А зайдѣть до мене по полудни, що вôнъ вамъ тамъ скаже.

Тымко подяковавъ за пораду и пустивъ ся улицями Львова шукати за професоромъ. Най-же собѣ шукае Тымко, а мы тымчасомъ познакомимо ся зъ тымъ професоромъ, до котрого люде удавали ся за порадою взглядомъ Канады.

Чоловѣкъ сей двигавъ на собѣ той непростимый галицкій грѣхъ, що помимо свого докторату не кандидувавъ еще анѣ разу на посла и въ політику не бавивъ ся. Маючи всесторонне образоване вôдрôжнявъ ся дуже вôдъ загалу пустои, примховатои, нещирои, порожно-амбітнои галицкои интеллігенціи и якось ходивъ люзомъ, можь бы сказати самопасъ, вылучаючись зъ помѣжь череды рôжнобарвныхъ баранôвъ, расы галицко-політичнои. За те его цѣла череда не любила, казали, що вôнъ дикій чоловѣкъ. До жадноѝ стайнѣ не давъ ся загнати, жадного пастуха не слухавъ. Ходивъ вôнъ троха зъ боку и приглядавъ ся, якъ вôвцѣ и бараны лѣзуть на мочаристый грунтъ и бувъ певный, що мотилиця ихъ не мине. Якъ почали галицкѣ мужики гурмою пхати ся на погибель до Брандзоліи, стратили бараны галицкѣ зовсѣмъ голову, почали нарѣкати на всѣхъ и на вся, а передовсѣмъ, якъ звычайно на Полякôвъ, а самѣ анѣ не могли собѣ ясно здати справы зъ причинъ руху еміґраційного, анѣ розумѣе ся нѣчого не робили, бо не знали якимъ способомъ и зъ якого боку за рѣчь взяти ся. Лучили ся такѣ Щербаны et cosrsertos, що обкрадали нещасливыхъ мужикôвъ — жидова загарбала найлѣпшѣ грунты подôльскѣ, а Рутенцѣ плакали, нарѣкали, скликували анкеты, робили щось, выраджовали, а результатомъ того було велике зеро. Крôмъ одного молодого академіка нѣхто не студіовавъ Бразиліи и не займавъ ся серіозно еміґраціею, якъ въ загалѣ нѣчимъ серіозно галицка интеллігенція не вмѣє займати ся, не може и не хоче. Поляки робили свое систематично и консеквентно, тай допровадили до того, що нашь Русинъ въ Паранѣ встыдае ся свого имени, говорить зъ польска, ходить по польскихъ косцьолахъ и наложить до польскихъ народныхъ організацій.

Середъ сего безголовя пустивъ ся професоръ въ подорожь по Канадѣ. Перестудіовавши упередъ докладно ту краину, переѣхавъ вôнъ вôдъ Атлянтику до Пацифику, повышуковавъ осѣлыхъ вже тамъ нашихъ кольоністôвъ, вернувъ до Галичины и хотѣвъ зорганізовати еміґрацію, стараючись передовсѣмъ познакомити зъ тымъ незнанымъ краемъ интеллігенцію и тымъ способомъ приготовити до дальшого дѣланя. Нѣхто бы не повѣривъ, що на заповѣдженый нимъ вôдчитъ зôйшло ся въ великôй сали „Народного Дому" ледви 13 людей! Значить — 13 людей зъ усьои рускои интеллігенціи у Львовѣ, тои интеллігенціи, що свѣтить цѣлôй Галичинѣ, що фабрикуе політику — було цѣкавыхъ довѣдати ся, що то за край Канада. Проектоване товариство для закупна грунтôвъ не удало ся, проектоване бюро еміґраційне заснѣтило ся, убили его таки самѣ Русины — але не убили въ собѣ нужденного пôдозрѣня о користолюбивости найчеснѣйшихъ одиниць и не убили, не спинили фалѣ еміґраційнои. Книжочка „О Еміґраціи" зробила свое и народъ заговоривъ про Канаду тай почавъ горнути ся по пораду до професора. Въ той то цѣли прійшовъ и нашь Тымко тай знайшовши помешкане ставъ передъ професоромъ.

(Дальше буде).

Твердѣ Русины.

Неразъ кажуть, що Русинъ дуже твердый, що 7 шкôръ на собѣ мае и такѣ другѣ рѣчи, и се почасти правда. Русинъ справдѣ твердый и тота твердôсть хоронила его и хоронить ще нынѣ вôдъ загибели, та вплыву рôжныхъ опѣкуновъ. Але твердôсть тота не въ каждôмъ разѣ добра. Нашь Русинъ такъ затвердъ вже, що говори ему що хочешь, клади мовь лопатою въ голову, а вôнъ таки непослухае, хоть бы то було навѣть добре для него. Для примѣру возьмѣмъ нашу органѣзацію „Р. Н. Союзъ". Лишь 50 центôвъ платить ся на мѣсяць и за тое достае 500 дол. посмертного, 250 дол. по женѣ, 500 дол. въ разѣ неспособности до працѣ, а знову вôдъ 100 дол. ажь до 250 дол. въ разѣ калѣцтва. Здавало бы ся, що всѣ Русины американскѣ якъ оденъ мужь повиннѣ бы приступити до тои органѣзаціи. Але чи такъ есть? — Где-жь тамъ. Заледво одна маленька частина належить, а решта вôдтягають ся. Оденъ говорить, що часы планнѣ, тому жена не каже, тому кумъ вôдмовивъ, той до краю ся збирае и каждый, каждый знайде собѣ якусь выгварку. Розумѣе ся, що суть и такѣ, що вмѣсто до рускои органѣзаціи пхають ся до словеньскихъ и польскихъ, а котрѣ знають пару слôвъ по англійскѣ, то и до американскихъ, або, наконець суть и таки, що дають ся асекуровати въ жидôвскихъ инсюренцъ-компаніяхъ и платять по доляровп, або и по два на мѣсяць на тое, щобы по ихъ смерти жена достала яку сотку, або и не достала. О! твердѣ нашѣ Русины, справдѣ дуже навѣть твердѣ. Страхъ тяжко, щобы що доброго до нихъ принялось, та за те злое прилипне хоть заразъ.

— Ойстерсъ (остриги) будуть того року туньшѣ. Якъ доносять зъ Baltimore, Md., що половъ остригъ, котрый теперь розпочавъ ся, заповѣдае ся дуже добе. Компаніи, котрѣ затрудняють ся ловленемъ остригъ, и где мае занятє 30.000 людей, роблять приготовлене до величезныхъ высплокъ остригъ. Остриги того року знаходять ся въ величезныхъ масахъ, а и ґатунокъ лѣпшій якъ минувшого року. Перевезенемъ остригъ занимае ся 700 кораблѣвъ.

— Европейскѣ державы такъ много коней потребують для войска, що тамошнѣ гандлярѣ не могуть ихъ настарчити. Американскѣ гандлярѣ коней хотять теперь высылати свои конѣ на европейскѣ торги. L. S. Frank, гандляръ коней зробивъ контрактъ зъ однымъ нѣмецкимъ гандляремъ, що доставить ему 5000 коней для нѣмецкои арміи. Крôмъ того вышло еще колька тысячь коней до стрѣткаръ и керѣджôвъ.

— Рядъ канадійскій робить приготовлене до будовы желѣзнои колѣи до Аляски. 3.000 людей занятыхъ е теперь громадженемъ матеріялу потрѣбного до будовы колѣи надъ рѣкою Yunkon River.

Въ редакціи „Свободы" можуть достати Всч. ОО. Духовнѣ по 1 цнт. за екземпляръ:

1) Extractus matriculæ copulatorum,
2) Extractus matriculæ baptisatorum,
3) Extractus matriculæ defunctorum.

Вѣсти робôтничѣ.

Конференція представителѣвъ всѣхъ уній робôтничихъ була скликана на день 31. августа до Ст. Люисъ длятого, щобы зъорганізована праця запротестувала противъ самовôльного и безправного дѣланя властей супротивъ робôтникôвъ и повзяла рѣшительне становиско въ справѣ великого страйку вугляровъ. Каждый приятель робучого люду сподѣвавъ ся, що по конференціи наступить загальный страйкъ, що застрайкують всѣ робôтники американьскѣ каждого заводу, щобъ тымъ змусити немилосердныхъ капиталістôвъ до уступствъ. Тымчасомъ конференція не осягнула ничь сущного. Повзято лишь резолюціи, щобъ заробокъ зъ дня 3. септембра каждый робôтникъ вôддавъ на фондъ стрейку (good Friday), щобъ на 27. септембра скликати великій мітинґъ робôтничій до Чікаґо, еслибъ до 20. септембра не можна було страйку полагодити въ жаденъ способъ, вказано якъ великои ваги есть часъ выборôвъ, при котрыхъ робôтники повиннѣ вôддавати свои голосы лишь на кандидатôвъ до различныхъ урядôвъ, поставленыхъ робôтниками и вкôнци наказано президентови пôдчасъ нарадъ конвенціональныхъ просити президента McKinley-а, щобъ скликавъ надзвычайне засѣдане конгресу, котрый бы урадивъ, яку властиво власть мають мати судіѣ при выдаваню инджункшенъ. Еслибъ того президентъ не хотѣвъ зробити, доперва тогды зарядити загальный страйкъ. — Хотяй тамъ на тôй конференціи було 88 представителѣвъ различныхъ товариствъ робôтничихъ, то таки ничь мудрого не врадили, якъ видно зъ того всього. Длятого и станъ страйку незмѣнный и непевный, нѣхто не може певно сказати, якъ довго потревае ще такій станъ. А та непевнôсть выходить на безголове и слезы бѣдного робôтника.

— Въ копальняхъ Bunola страйкеры не лишь що не мають що ѣсти, але бракуе имъ одежины, сорочки та чобота а купити нема за-що.

— Въ Essen люде на дармо ждали на помôчь зъ головного комітету страйкового черезъ 3 тыжднѣ. Теперь выслали своихъ людей по колектѣ за всякими рѣчами потрѣбными до житя.

— Въ McDonald або въ Migdana-хъ, якъ охрестили Русины, мѣжь страйкуючими робôтниками була така нужда, що мѣсцевѣ горожане мусѣли були зарядити великій „Fair" — ярмарокъ въ користь голодныхъ робôтникôвъ. 20,000 осôбъ брало въ нѣмъ участь, а вечеромъ того самого дня заряджено ще базаръ зъ балемъ, дохôдъ котрого бувъ призначеный въ користь робôтникôвъ.

— Помимо того всего есть надѣя, що страйкъ въ не довзѣ закôнчить ся. — Въ Columbus, O. була конференція мѣжь властителями копалень а заступниками уній робôтничихъ, на котрôй декотрѣ самѣ компаністы предложили закôнчити ту довгу сварку тымъ, що годились дати 64 цнт. за тону. То правдоподôбно приведе до згоды, бо бѣда робôтникамъ, а страта велика компаністамъ надоѣли не мало.

— DeArmit мавъ пôдписати контрактъ, але то лишь длятого, щобъ спокôйно продовжати працю въ своихъ копальняхъ. Вôнъ прецѣнь знае, що не здыбле ся вôдповѣдне число компаністôвъ, котрѣбъ хотѣли згодити ся на 69 цт. за тону.

— Компаністы знову робять свое. Въ Gastonville хотѣли пустити свои копальнѣ въ рухъ, але боячись грôзного опору зô стороны страйкерôвъ, спровадили товпу вооруженыхъ шерифôвъ, щобъ боронили ихъ лайдацкои шкôры.

— Въ околици Газельтону страйкъ тревае дальше. Коли страйкеры въ Audenried вчули, що робôтники копальнѣ Vanwickles въ Milnesville повернули назадъ до роботы, 500 люда пустили ся въ ту сторону, щобъ „неумѣючихъ навчити". По дорозѣ выгнали робôтникôвъ копальнѣ Yorktown, Beaver Brook, Star Monark, Carson. Знову 2000 люда удали ся до Silver Brook, де кожда копальня силою була замкнена, вôдтакъ до помешканя суперинтендента Jones, котрый бѣдачиско сховавъ ся.

— Jeanette, Pa. Въ шклярни Ft. Pite застрайкували дѣвчата, бо зъ ихъ тыжденвои платнѣ $2.50 хотѣли имъ ще обтягнути.

—Philadelphia, Pa. Страйкъ кравцѣвъ закôнчивъ ся, бо фабриканты згодились на важнѣйшѣ жаданя робôтникôвъ.

— Rochester, N. Y. Рухъ въ промыслѣ обувы, зъ чого удержуесь 10,000 люда щоразъ жившій. Въ декотрыхъ фабрикахъ робить ся день и нôчь.

— Scranton, Pa. Предприемство товарами шовковыми Reiling Schoon & David мае побудовати ту нову фабрику, въ котрôй знайде роботу 400 людей.

— Фірма W. H. Hamilton & Co. будуе въ Charleroi, Pa. нову шклярню, котра мае бути готова до 1. новембра.

— Gloversville, N. Y. Робôтники въ фабрикахъ рукавичокъ 300 числомъ, застрайкували, жадаючи пôдвысшения платнѣ.

— Въ фабрикахъ National Tube Works и National Rolling Mill въ McKeesport есть 2,100 робôтникôвъ, котрѣ обовязанѣ платити 3 цнт. податку денно, значить загальну суму $1890.

— Въ Logan & Strobrige Iron фабрицѣ въ NewBrighton робота въ сильнôмъ руху. Та фабрика мае побôльшитись.

— Ничь не поможе пôдвысшене тарифы. Казали, що по пôдвысшеню тарифы заразъ пôчнесь робити всюды, а се неправда, бо де малась зачати робота, то таки дае на себе чекати, бо бракъ вугля.

За „Свободу" належить ся заплатити!

ВСЯЧИНА.

ДЕРЕВО ЛЮДОѢДЧЕ.

Газета „Los Angelos Herald" подае прикметы трехъ найбôльше небеспечныхъ деревъ, котрѣ ростуть въ полуденыхъ частяхъ землѣ. Першій родъ тыхъ деревъ е „дерево людоѣдче" (cannibal tree) росте оно въ Австраліи; друге „дерево смерти" росте въ полудневôй Африцѣ; трете дерево е „дерево дуситель" росте въ новôй Зеляндіи. — „Дерево людоѣдче" выглядае якъ одна велика шишка въ формѣ такôй якъ на нашихъ соснахъ та смерекахъ и тота шишка мае величину 12 стôпъ. Листе того дерева подôбне до абавы американьскои и росте въ купкахъ; е у молодыхъ деревъ довге 10 до 15 стôпъ, а у бôльшихъ деревъ 15 до 20 стôпъ. Оденъ листъ мае досить силы, щобы унести тягаръ одного чоловѣка. Давнѣйше тамошнѣ мешканцѣ называли тое дерево „чортôвскимъ деревомъ" и при певныхъ святахъ приносили въ жертву тому дереву одного чоловѣка зъ мѣжь себе. Призначена жертва була кидана помѣжь листе, котре въ тôй хвили замыкало ся въ одну шишку, корчило ся и хватало добычу. Дерево доти тримало свою добычу-чоловѣка доки не позостали голѣ кости. Тѣло и кровъ все высало листе. —„Дерево смерти" належить до роду рослинъ мясо-жирныхъ, цвите темно-червоно. Овочи того дерева мають величезнѣ гаки по собѣ, котрѣ причѣпяють ся до переходячихъ людей або звѣрятъ и черезъ се бувають переношувани на мѣсця вôдповѣднѣ, где могуть засадити ся и розрастати. Ученый John Lubposs каже, що тая рослина може убити льва.

СВѢТЛЯЧѢ ХРУЩѢ.

Въ полудневой Америцѣ е одинъ родъ хрущѣвъ, що такъ сильне свѣтло выдають, що можна при однôмъ такôмъ хрущу въ ночи читати. Индіяне выбераючи ся въ подорожь, вечеромъ привязують собѣ такого хруща до обувя, щобы имъ свѣтивъ въ дорозѣ вмѣсто лѣхтарнѣ, а невѣсты тымъ самымъ свѣтломъ послугують ся при вечерныхъ роботахъ. — Подôбно якъ у насъ пташки, такъ и Индіяне годують свѣтлячѣ хрущѣ въ клѣткахъ, живлячи ихъ сокомъ зъ цукровой тростины, щобы вмѣсто лямпъ освѣтляли помешканя своимъ свѣтломъ.

ЗАПЛАТИЛИ ЗА „СВОБОДУ" ВЪ МѢС. АВГУСТѢ:

EDWARDSDALLE, PA.	
Алек. Дрочакъ	$2.00
Матвій Скрипъ	1.00
MAYFIELD, PA.	
Софр. Шостъ	1.00
Семапъ Кузьмичъ	2.00
COHOES, N. Y.	
Н. Г. Реччь	2.00
JERSEY CITY, N. J.	
Юстинъ Криницкій	2.00
Ант. Терещукъ	1.00
Діон. Голодъ	2.48
Ал. Урда	2.00
OLYPHANT, PA.	
Мих. Пронько	1.00
Иванъ Телехъ	1.00
Іосифъ Кваникъ	1.00
Юстинъ Кузьмякъ	1.00
Ан. Пышь	1.00
PECKVILLE, PA.	
Петро Гижа	1.00
JESSUP, PA.	
Ан. Хома	1.00
PLYMOUTH, PA.	
Петро Касенчакъ	2.00
GEORGETOWN, PA.	
К. Ферпега	1.00
MT. CARMEL, PA.	
Стефанъ Мицавка	1.00
FOREST CITY, PA.	
Король Мацѣюнасъ	2.00

Де-що цѣкавого.

— Понадъ рѣку Shuylkill въ Филядельфіи мае выбудоватись мôстъ довгій 1800 стôпъ, котрого фундаментъ мае бути 80 стôпъ глубокій.

— Въ Англіи вже есть такъ мало вугля, що при кôнци того вѣку, якъ выраховали, будуть мусѣли копати 900—1200 глубоко, щобъ его знайти.

— Въ Ню-Йорку продала одна жена свого мужа за $25. своѣй соперницѣ, а вôдтакъ взяла розводъ.

— Сполученѣ Державы продукують сѣна вартости 400 міліоновъ. Сама Пенсильванія збирае сѣна зъ 3 міліоновъ акрôвъ вартости 35 міліоновъ. По вуглю Сп. Державы продукують найбôльше сѣна.

— Одного слѣпого бѣдака въ фрахтовôмъ ваґонѣ знайшли въ Brewen, Ind. Бѣдачиско всѣвъ въ Alton-ѣ въ намѣреню заѣхати до Пітсбурга, а тымчасомъ заѣхавъ до Йндіяны, де въ вагонѣ пересидѣвъ 70 годинъ.

— National University въ Чікаґо продае свои докторскѣ дипльомы за $5.00. Здаесь, що докторъ за такѣ грошѣ тôлько знае, що и передъ тымъ якъ немавъ дипльому.

— Ишпаньского міністра президентôвъ застрѣливъ оденъ анархистъ за то, що правительство ишпаньске мучило дуже 27 анархистôвъ, котрыхъ тамтого року розстрѣляно.

— Въ дома самои Ишпаніи ще гôрша бѣда якъ на Кубѣ, бо старе вышколене войско осталось въ Ишпаніи, щобъ боронити „тронъ" передъ карлистами и анархистами, наколи на Кубу выслано самыхъ рекрутôвъ.

— Въ Нѣмеччинѣ выбудовали мôстъ 495 метрôвъ довгій. Коштуе 2 милионы 700 тысячь марокъ.

— Въ тôмъ роцѣ до сего часу вродило ся въ Філядельфіи 13,288 осôбъ а вмерло 12,273.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

ЯКЪ ТРЕБА РОЗУМѢТИ БУКВЫ.

Одному Бенедикови Кундратовъ Цибули, укравъ циганъ коня, котрый мавъ на боцѣ выпаленѣ першѣ буквы имени и назвиска властителя т. е. Б. К. Ц. Коли того цигана хопили и припровадили его до суду, пытае ся его судія:

— Умѣешь ты читати? Если такъ, то самъ признаешь, що кôнь, котрого у тебе найдено, належить до Бенедика Кондратова Цибулѣ, бо на се вказують буквы Б. К. Ц. выпаленѣ на боцѣ того коня.

— Пане судіо, вôдповѣдае циганиско — я то знову зовсѣмъ инакше понявъ собѣ тѣ буквы, а то въ той спосôбъ, що Б. значить: бери, К. коня, Ц. цигане, а що я властиво циганъ, то я взявъ собѣ того коня якъ свого.

— Чого ты чоловѣче все жѣнку бешь, та лѣпше бысь ей добрыми словами покаравъ?

— Егомость! вы не знаете моеи жѣнки, я въ ню вже и молитвословомъ въ голову кидавъ, такой нѣчо не поможе, уперта зъ роду!

— Яка рôжниця межи чоловѣкомъ а сомаромъ?

— Чоловѣкъ може бути сомаромъ, а сомаръ чоловѣкомъ нѣколи.

АМЕРИКАНЬСКА ГОСТИНА.

Гей—гей милый Боже, де то дѣли ся тѝ нашѝ славнѝ старокраевѝ празники! Чоловѣкъ якъ згадае про нихъ на далекôй чужинонцѣ, ажь млôсно въ жолудку, а въ гортанку припливае чимъ разъ бôльше слины, щобъ въ устахъ тôлько языкъ подрочила тай знову безъ пожитку сплынула горломъ на знакъ великои оскомы. Та хиба-жь нема за чимъ жалувати и чого згадувати? Бувало надходивъ празникъ въ якôмъ селѣ, то чоловѣкъ вже зо два дни мало що ѣсть а напитку анѣ въ ротъ не возьме, лишь водою закрапляе ся. Жадна робота чоловѣка не бере ся, а на думцѣ одно, що гостина та забава. А прійде той нетерпеливо дожиданый день, Боже, чого то тамъ вже нема на тôй гостинѣ: и книшѣ и пироги зъ масломъ або сметанкою, каша, мясо, дриглѣ, ковбаса и т. д. и т. д., а напиткôвъ всѣлякого рода, хоть втопити ся можна. Чоловѣкъ якъ те все зездрить, то зголоднѣлый таки бы добре до того присадивъ ся и змалатавъ бы того добра хоть зъ половину та не выпадае, а навѣть и не треба бути такимъ пажерливымъ, бо чемный и услужный господарь и господиня якъ не зачнуть припрошувати та прынукувати та ще навѣть и самѝ возьмуть кусникъ мяса и до устъ понесуть гостеви, а потôмъ пополоче ся ѣдло, а на тото знову принука до ѣдла. Гôсть взбороняе ся, неѣсть та ажь за третою принукою знову вкусить де-що и ликне на пополочку и такъ цѣлый день, а тамъ якъ зачнуть ся нашѝ щиросердечнѝ спѣвы а де дальше охочѝ танцѣ . . . . . Господи! хоть цѣлый тыждень сиди, та не хоче ся забирати гостеви до хаты. Любо ажь годѣ. А забираешь ся домôвъ, то ще и гостинця до дому дадуть, а завертають еще зъ-за порога, щобъ ще на дорогу ликнути, щобъ вôдважно домôвъ йшло ся. — А гôсть радый зъ такого принятя запрошуе знову до себе въ гостѣ а обѣцюе собѣ ще красшій празникъ справити. — Такъ! такъ справляють ся празники мѣжь рускими людьми! А ту въ Америцѣ? Тфу та пекъ! бодай не згадувати, бо ажь слезами заливають ся очи на саму згадку, а грудь розпирае гнѣвъ на таку погану американьску гостину.... — Отъ бачите сиджу я собѣ разъ вечеромъ въ своѣй гойданцѣ, та чомусь задумавъ ся, самъ вже не знаю чому, або то разъ чоловѣкъ що думае, ажь наразъ переразливо задзвонивъ дзвôнокъ вôдъ телефону:

— Halo! — Halo!

— Хто тамъ?

— Я твôй товаришь!

— Ну, та чого хочешь вôдъ мене?

— Чи ѣвъ ты що нынѣ?

— Ба чомужь бы нѣ, щось трохи позобавъ на обѣдъ. (А то бачите було вже надъ вечѣръ).

— То не ѣджь же теперь нѣчо а збирай ся заразъ к ѣдь до мене, будешь у Американця на гостинѣ — лишь хутко. Будемо мати великій баль.

Га щожь робити! якъ нѣбы по нашому празникъ то празникъ! Менѣ ажь слина сплынула, коли я спогадавъ на краевѝ празники. Пôсля того де-жь менѣ въ дома ѣсти, я бы бувъ и обѣду не ѣвъ якъ бы знавъ про таку милу несподѣванку. Зôбравъ ся я чимъ скорше тай гайда въ дорогу.

Коли мы оба зъ товаришомъ йшли до тыхъ Американцѣвъ у гостѣ, вôнъ дававъ менѣ де-якѝ вскаэôвки а именно напоминавъ мене, щобъ я нѣколи зъ нѣчимъ не вырывавъ ся а робивъ ажь на остатку те що и другѝ. А ще зъ повагою передъ самыми дверми Американця поклепавъ мене по плечахъ и зъ нетаеною радостію промовивъ до мене пôвголосомъ:

— Вжиешь хлопе гостины, що ажь гей — ту не така якъ въ краю.

Я й такъ голоденъ, а той ще смаку додае. Та що вже буде то буде, кобы хоть такъ якъ въ краю.

Мы увôйшли до комнаты. Покôй освѣтленый електричнымъ свѣтломъ, на серединѣ стоявъ стôлъ а вокругъ него позасѣдало кôлька жѣнокъ и мужчинъ и гойдають ся нерôвномѣрно въ своихъ колысанкахъ. По привитаню зъ господарями дому и зъ гостями позасѣдали мы рôвно-жь въ колысанки тай далѣ и собѣ гойдатись. И тихо мовь макомъ сѣй. Я зразу гадавъ, що цѣле товариство затихло задля нашого приходу, а то вже споро часу минуло, а мѣжь гостями таки не було жадного гамору. Всѣ спокôйненько сидѣли. Жѣнки вахлювали ся а мужчины зъ заложеными на груди руками поважно дивились то въ стелю то въ диванъ на земли. Вôдъ часу до часу чути лишь було, якъ бѣля себе сидячѝ особы вôдозвуть ся придавленымъ гробовымъ голосомъ, тай знову нѣчо. Лишь скрипъ гойданокъ перебивавъ той пôвъпысковый шепôтъ.

(Конець буде.)

— Хто виненъ за Календарь „Союза“ най всей часъ вôдошле грошѣ на руки секретаря „Союза“ о. Ив. Ардана. Якъ хто схоче купити еще Календарь може дôстати за 25 цнт. у мене. Адреса така:

Rev. John Ardan
225 Warren Str.
JFRSEY CITY, N. J.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды папуе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Пай не повстане вона!
Ив. Франко.